

PŘEDSTAVTE SI ŠKOLU, KDE NEEXISTUJÍ SPRÁVNÉ ANI ŠPATNÉ ODPOVĚDI

Céline Pasche, Antropoložka, 9. 2. 2023
www.ylia.ch

Obecní škola v Hovorčovicích byla založena v roce 2015

Představte si školu, kde neexistují správné nebo špatné odpovědi, jen různé a rozmanité způsoby, jak dojít k poznání. Učitel již není nositelem vědomostí, ale je na této cestě průvodcem. V doprovodu naší průvodkyně Jany Dubnové jsme právě vstoupili do velmi zvláštní školy v obci Hovorčovice. A neskrýváme překvapení, jaké inovativní metody výuky nacházíme ve veřejné obecní škole.

Náš první dojem nám později potvrdily i obě naše dcery, Nayla a Fibie, které měly to štěstí, že se mohly účastnit výuky spolu s ostatními dětmi. První Naylina slova byla: "Bylo moc příjemné, jak s námi paní učitelky mluvily! A líbilo se mi, že se při hodinách nesedí jen v lavici, ale mohli jsme sedět na zemi na koberci nebo jsme měli hodinu matematiky venku v parku!". Empatický přístup k dětem jsme pocítili okamžitě. Když nás přišla přivítat učitelka dramatické výchovy, úplně přirozeně k Fibie poklekla tak, aby byly obě ve stejné výšce, pozdravila ji a podala jí ruku. Při loučení jí Fibie spontánně skočila do náruče... Stejně nastavení vnímáme i mezi učiteli. Cítíme synergii a společné nadšení pro objevování nových možností v procesu učení.

Důraz je kladen na proces učení, nikoliv pouze znalosti

Účastníme se výuky, učitel položí otázku a žáci předkládají argumenty, kterými obhajují svůj názor nebo řešení. Učitel není ten, kdo ví vše, kdo potvrzuje či vyvrací odpovědi dětí. Jsou to spolužáci, kteří řeknou, zda s odpovědí souhlasí, nebo zda mají jiný výklad problému. Jsme svědky situace, kdy jeden ze žáků není o nalezeném řešení úlohy přesvědčený. Paní učitelka ho vyzve, aby si vybral někoho ze spolužáků, kteří nabízejí vysvětlení svého způsobu chápání otázky. Posléze nad argumentací znovu diskutují. Není to učitel, kdo předkládá jedno správné řešení a postup, jak k němu dojít. Základem učebního procesu v této škole je vrstevnické

Výuka matematiky v parku

učení a prozkoumávání různých cest, které mohou vést k cíli. Některé z nich mohou být slepé, jiné více či méně efektivní. V procesu učení je však právě okamžik vlastního zkoumání a hledání ten nejcennější. Pochopili jsme, že v hovorčovické škole je cesta cíl.

Hodina končí a každé dítě sděluje ostatním, co objevilo, co se naučilo a čemu porozumělo, což ho podporuje ve schopnosti sebereflexe. Skutečnost, že děti musí hledat argumenty a obhájit svůj názor, u nich již od útlého věku rozvíjí komunikační dovednosti. I přes jazykovou bariéru, vnímáme, jak se děti umí vyjadřovat, argumentovat, uvažovat a hodnotit. Ve škole je učit cítit, co je pro ně správné, respektovat se navzájem, rozhodovat se a vítat různost názorů. A protože neexistují správné nebo špatné odpovědi, ale jen společná cesta za poznáním, každý si může v tomto procesu učení najít své místo. Chyby se jednoduše stávají nástrojem učení.

Pondělní ráno a reflexe zvládnutí učiva minulého týdne

Své pokroky vzhledem ke stanoveným týdenním cílům žáci hodnotí každý týden na pravidelné třídnické hodině. Sebehodnocení a reflexe je pro školu ve výukovém procesu stěžejní. Každé pololetí se konají tripartitní schůzky mezi žákem, učitelem a rodičem, kde dítě hodnotí, jak se mu v učení daří, co by mohlo udělat pro své další zlepšení a jak ho v tom mohlo podpořit jeho okolí. Učitel zhodnotí, co se dítě naučilo a na čem je třeba pracovat, a svůj názor na pokroky dítěte vyjádří i rodiče. I zde je smyslem vytvořit synergii zaměřenou na podporu rozvoje dítěte, v níž se dítě stává hlavním aktérem svého učení.

Respekt ke každému

Základním pravidlem školy je úcta k jednotlivci bez ohledu na jeho věk. Středobodem tohoto způsobu práce je respektovat slovo „NE“. Požádali jsme paní učitelku o povolení fotografování ve třídě. Ta se zcela automaticky obrátila s dotazem na celou třídu. Jedno z dětí se přihlásilo, že si nepřeje být na fotografiích. Ve vyjádření svého postoje byl chlapec sebevědomě vyrovnaný a my jsme v tu chvíli cítili, že v této škole záleží na hlasu každého. Podobných situací, kdy žák řekl ne, kdy jednotlivec sebevědomě prosadil svou odlišnost vůči skupině, jsme ve škole později zažili celou řadu. Vidíme, jak se tím rozvíjí odvaha říci svůj názor v kolektivu, buduje se sebevědomí a sebeúcta, že můj hlas má svou váhu. Stejně tak je „NE“ respektováno i ve výuce. Přiznejme si, že ne vždy jsme v emocionálním nebo fyzickém rozpoložení, abychom se mohli nebo

chtěli něčemu učit. V tom případě má dítě možnost dát si pauzu v relaxačním koutku, vyjít chvíli na chodbu, vzít si knihu...

Děti se speciálními potřebami mají ve třídě podporu asistentek a speciální pedagožka jim v případě potřeby poskytuje reedukace a sleduje jejich pokroky v učení. To umožňuje plnou integraci těchto žáků do třídního kolektivu. Asistentky pedagoga se navíc díky své neustálé přítomnosti ve třídě stávají pro děti emocionální referencí a zároveň jsou velmi důležitou osobou pro pozorování neverbální komunikace dětí a podchycení „tichých“ problémů, které jsou asistentky schopné díky pohledu externího pozorovatele zavčas odhalit.

Děti mají k asistentkám velice blízký vztah

Podpora psychologa

Když dítě cítí potřebu, může navštívit školní psycholožku. Jdeme se podívat do její pracovny: je tu přenosné pískoviště, figurky pro vyjádření pocitů, pomůcky na uvolnění napětí, knihy, emoční karty. Dítě zde nachází bezpečné útočiště, místo, kde je mu popráno sluchu a kde se může svěřit. Dveře jsou zde vždy otevřené...

Pro pochopení vnitřního světa dětí školní psycholožka často využívá práci s pískem. Dítě si v písku vytvoří vlastní svět s množstvím figurek, které si samo vybere. Vybudovaný imaginární svět tvoří základ pro rozhovor o tom, co dítě prožívá, pro diskusi o postavách, o emocích, které prožívají, o konstelacích mezi aktéry, o těch, kteří zůstávají stranou... Někdy zase děti hrají s plyšovými zvířátky divadlo nebo psycholožka používá emoční karty, které dětem pomáhají uvědomit si, co cítí a mluvit o tom.

Dětský svět modelovaný v písku

Děti mají toto místo rády, oceňují, že zde mají někoho celou hodinu jen pro sebe, někoho, kdo jim naslouchá a vnímá, co prožívají a vyjadřují, ať už slovy nebo tělem. Psycholožka má také možnost pracovat skupinovou dynamikou přímo ve třídě. Když má dítě potíže, řešení se hledá se všemi aktéry na společném setkání s dítětem, učiteli a rodiči. Podpora psycholožky může být směřována i přímo rodičům, kteří si mohou domluvit individuální konzultaci a promluvit si o svých rodičovských problémech.

Porozumění slovům prostřednictvím zkušeností

Již od mateřské školy učitelé u dětí rozvíjí čtenářskou gramotnost založenou na čtení s porozuměním a na kritickém myšlení. Děti jsou dnes od útlého věku vystaveny náporu informací z virtuálního světa. Umět se v nich orientovat a selektovat je, je v dnešním světě pro děti bez nadsázky životně důležité.

Vrstevníkové vyučování - dívky učí Naylu česky

Již předškolní děti se zde učí přemýšlivě pracovat s textem, dovozovat z názvu knihy nebo obrázků pokračování příběhu, pro své domněnky hledají oporu v textu nebo ilustracích. Činnosti nebo pocity učitelé dětem vysvětlují prostřednictvím prožitku. Slova tak nejsou chápána pouze na mentální úrovni, ale na úrovni kinestetické, prostřednictvím akce, prostřednictvím pocitů těla. Znalosti jsou pak hlubší, protože byly integrovány prostřednictvím více smyslů, nejen pomocí zraku nebo sluchu.

Oblíbený předmět všech žáků: matematika

Když paní učitelka řekne: "Máme matematiku.", žáci jásají! Matematiku totiž v této škole vyučují inovativní metodou podle prof. Hejného, která vznikla v České republice, a ve školách se s ní žáci mohou setkat od roku 2013.

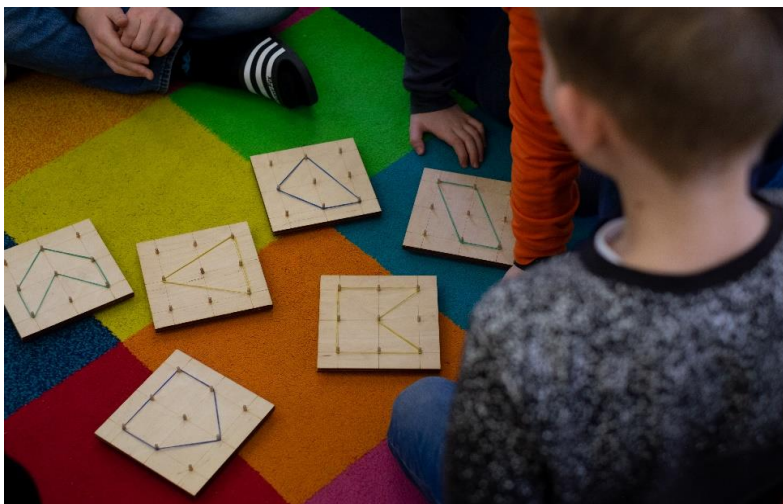
Podstatou metody je využívání vlastních zkušeností k objevování matematického jazyka. Matematika v tomto pojetí je hledání různých cest, které vedou k řešení zadání. I když jsou některé cesty efektivnější, způsobů, jak se dobrat řešení úlohy může existovat vícero. Matematika přestává být abstraktním pojmem. Matematickou představivost děti rozvíjí na základě vlastních životních zkušeností v rámci různých prostředí. Prostředí je celá řada, jsou to například stavby z krychlí, krokování, vláčky, autobusové linky nebo pavučiny. Objevování matematiky je pak zkoumáním, které vychází z přirozené touhy dětí po poznání. Experimenty jsou spojeny s reálným životem, s konkrétními předměty.

Děti se například učí obléknout krychli – vytvoří stříh, čímž získají hmatatelnou představu o síti krychle, uvědomí si její hrany, vrcholy a stěny... Zkušenost se mění ve slovo, které se nakonec promění v matematický jazyk.

Na cestě k výpočtům rovnic ...

Vytvářením množství vzorů s různými předměty a světy dítě propojuje matematické pojmy s experimenty, hrami, jevy a nachází různé způsoby jejich řešení. Vybírá si cestu, která mu nejlépe vyhovuje a připadá mu nejpřirozenější. Vnímání plochy

Diskuze nad geometrickými obrazy

předmětu hmatem nebo použitím barevných dřívky – vláčků – k vyvození rovnic umožňuje dětem pochopit a pocítit, že matematika je prostě jazyk.

Výuka matematiky touto metodou je odlišná od standardních postupů a pro rodiče někdy může být obtížně uchopitelná. Škola proto nabízí otevřené hodiny matematiky, kterých se mohou účastnit, nebo matematické kavárny pro veřejnost, kde se zájemci mohou s metodou Hejného blíže seznámit a objevit tento nový způsob chápání matematiky.

Tandemová výuka

Škola také podporuje tandemovou výuku, při níž jsou v některých hodinách ve třídě přítomni dva učitelé, a to nejen kvůli žákům, kvalitě výuky a větší názorové či tematické rozmanitosti hodin, ale také proto, že se učitelé učí jeden od druhého a spolupráci a sdílení dětem prezentují jako normu.

Školní „firemní“ kultura předpokládá, že se učitelé budou dále vzdělávat, budou na sobě pracovat a budou otevření novým výukovým metodám. Učitelé mají možnost účastnit se seminářů pořádaných školou nebo si sami vyhledávají kurzy podle svého vlastního zájmu. Zaujala nás například tzv. hlasová podpora, kterou ve škole poskytuje lektorka dramatické výchovy, a v rámci níž učitelé zlepšují své prezentační dovednosti, pracují s řečí těla, učí se různé hlasové techniky, ale i způsoby, jak šetřit a pečovat o své hlasivky.

V lavicích děti tráví minimum času

Představujeme náš život

Žákům přednášíme v angličtině. I ti nejmenší, kteří ne všichni rozumí anglicky, jsou stále pozorní. Učitelé naši přednášku oceňují jako vítanou příležitost představit dětem způsob života, který není běžný. Navíc skutečnost, že naše dcery Nayla (9) a Fibie (5) mluví anglicky, je pro děti motivací učit se jazyky. Děti překvapí, když o sobě Nayla řekne pár vět japonsky nebo když jim Fibie zazpívá písničku v čínštině. Sdílíme s nimi náš životní styl dobrodruhů, nomádů, kteří 13 let cestují po světě na kole, abychom jim ukázali, jak je důležité a krásné trávit čas v přírodě. Vysvětlujeme naši volbu žít méně nákladně, učit se prožitkem a zkušeností, objevovat nové kultury a jejich jedinečnost a vyrazet každý den vstříc neznámému dobrodružství.

Vždycky nás ohromí kouzelné vnímání a chápání světa u nejmenších dětí, které jsou tak otevřené a bezprostřední! Právě jejich otázky jsou pro nás často zcela nečekané a zároveň tak aktuální ...

Nayla a Fibie se bez přemlouvání zapojují do výuky

„Máte nějaké kamarády, které berete s sebou? Mohu se k vám na pár dní přidat? Proč jste se rozhodli nemít dům? A jak jezdíte přes oceány? ...“

Starší děti nám po přednášce píší krátké vzkazy. Je zřejmé, že zpětná vazba je ve škole samozřejmou součástí procesu učení a děti s ní umí pracovat. "Bylo to skvělé. Pomáháte světu, protože žijete s menším množstvím peněz. Potřebujeme více lidí, jako jste vy, kteří se rozhodnou žít pro Zemi."

Na cestě za poznáním sebe i světa

Škola v Hovorčovicích nás velice oslovila. Nejen že nabízí inovativní způsoby výuky, ale především proto, že žáci jsou v této škole vnímáni jako partneři, s kterými dospělí spolupracují na získávání vědomostí, které nejsou jen pojmové, ale doprovází je zkušenost a prožitek, jsou podpořené argumentací vlastního názoru, budováním vědomostí ve skupině, respektem ke každému a odpovědností dítěte za učební proces a vlastní růst.

Způsob výuky v hovorčovické škole děti podporuje v rozvoji sociálních dovedností a schopnosti sebereflexe, učí je budovat si zdravé sebevědomí a postavení ve vztahu k ostatním vrstevníkům, pěstuje kritické myšlení a podněcuje v dětech úžas z vědění a touhu po poznání.

Céline Pasche se svou rodinou navštívila naši školu v únoru 2023 a organizovala několik přednášek o svém životě v rámci naší výuky. Setkání s „cyklonomády“ bylo velmi inspirující a obohatilo nejen naše žáky, ale i všechny dospělé...Děkujeme!